

Likabehandlingsplan

-plan mot kränkande behandling

för

Frostviksskolan, Jormskolan,
förskoleklassen samt fritidshemmet

2016/2017

Reviderad 2016-10-31

Innehåll

FROSTVIKENS REKTORSOMRÅDES LIKABEHANDLINGSPLAN 2016/2017	3
VÅR VISION	3
LAGAR	3
VERKSAMHETSFORMER SOM OMFATTAS AV PLANEN	3
BESKRIVNING AV HUR ÅRETS PLAN SKA UTVÄRDERAS	4
ANSVARIG FÖR ATT ÅRETS PLAN UTVÄRDERAS	4
DELAKTIGHET I LIKABEHANDLINGSARBETET	5
FRÄMJANDE INSATSER	6
TRIVSEL OCH TRYGGHET	6
KÖN	7
SEXUELL LÄGGNING OCH KÖNSÖVERSKRIDANDE IDENTITET	8
FUNKTIONSNEDSÄTTNING	8
ETNISK TILLHÖRIGHET	9
KARTLÄGGNING	10
FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER	11
INSATSER	11
RUTINER FÖR AKUTA SITUATIONER	12
RUTINER FÖR ATT UTREDA OCH ÅTGÄRDA NÄR ELEV KRÄNKES AV ANDRA ELEVER	12
RUTINER FÖR UPPFÖLJNING	13
RUTINER FÖR DOKUMENTATION	14
REKTORS ANSVAR	15
BILAGOR	16
ORDNINGSREGLER PÅ SKOLORNA	16
KONSEKVENSTRAPPAN	17
LEDARSKAP I KLASSRUMMET	18
REGLERING	19
SKYLDIGHET ATT FÖREBYGGA OCH FÖRHINDRA KRÄNKANDE BEHANDLING	20
DISKRIMINERING	21
SKYLDIGHET ATT UTREDA OCH VIDTA ÅTGÄRDER MOT TRAKASSERIER	22
LIKABEHANDLINGSPLAN	22
BEGREPP	24
DISKRIMINERINGSGRUNDER	25

Frostvikens rektorsområdes likabehandlingsplan 2016/2017

Vår vision

I Frostvikens rektorsområde ska ingen diskriminering eller kränkande behandling tolereras. Vi ska sträva efter att alla elever och vuxna ska känna sig sedda, respekterade och trygga varje dag.

Lagar

Den som driver skolan ska se till att varje verksamhet både förskola och skola arbetar målmedvetet för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder.

Skolorna ska göra allt de kan för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkningar. Varje år ska skolan upprätta en plan mot kränkande behandling och diskriminering som innehåller dels en översikt på det som behöver göras för att främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever, dels förebygga och förhindra trackaserier.

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Förskoleklass, Fritidshemmet samt åk 1-9 på Frostviksskolan samt Jormskolan.

Ansvariga för planen

Rektorn ansvarar för att varje år utvärdera planen samt upprätta en ny plan.

Planen gäller från

2016-08-25

Årets plan ska utvärderas senast

2017-06-22

Beskrivning av hur årets plan ska utvärderas

Planen utvärderas genom ett utvärderingsformulär där all pedagogisk personal samt föräldrådet deltar. Eleverna deltar genom elevrådet och utvärderar genom samtal i grupp. Vid utvärderingen analyseras åtgärderna. Är vi nöjda med resultatet eller finns det något som bör förbättras? Om åtgärden inte blev genomförd motiveras varför. Nya mål och åtgärder skrivs in i nästa läsårsplan.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Rektor har det yttersta ansvaret.

Delaktighet i likabehandlingsarbetet

Eleverna

Mentorerna presenterar likabehandlingsplanen för sina klasser i början på höstterminen. Elevrådet medverkar både i kartläggningen av nuläget och i utformningen av åtgärderna i utvärderingen. Elevrådsrepresentanterna är den länk som under året tar tillvara och vidarebefordrar klassens tankar till elevrådet och likabehandlingsgruppen.

Vårdnadshavarna

Vid höstens första föräldramöte presenterar mentorerna likabehandlingsplanen. På föräldrarådsmöte uppmanas vårdnadshavarna att läsa in sig på planen och komma med synpunkter inför nästa läsårs plan. Planen finns tillgänglig på skolans hemsida.

Personalen

Under läsårets första arbetsvecka träffas personalen och läser igenom planen samt informerar eventuellt ny personal. Vid kränkande behandling används planens rutiner för akuta situationer. I slutet på läsåret utvärderar all pedagogisk personal planen och ger förslag på åtgärder till nästa års plan. Mentorerna ansvarar för att gå igenom planen med nya elever.

FRÄMJANDE INSATSER

Främjande insatser handlar om att stärka de positiva förutsättningarna för trygghet och goda demokratiska värderingar som finns i verksamheten.

Trivsel och trygghet

”Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att få göra framsteg och övervinna svårigheter.”

Ur Läroplan för grundskolan kap 1.

Insatser

- Mentorernas uppgifter är att samverka med vårdnadshavarna, ge eleverna en trygg studietid och hjälpa dem att nå kunskapskraven. Mentorerna ska även ansvara för att klassråd genomförs inför varje elevråd.
- Tillgång till fritidspedagoger och elevassistenter. Med fokus på att alla ska känna sig sedda och trygga.
- Rastvärdar
Minst två vuxna är rastvärdar vid varje rast.
- Elevfiket
En vuxen i samarbete med högstadieläroverna har ansvar för elevfiket.
- Samarbetsdagar
Gruppstärkande övningar och samarbetsövningar för att öka trivsel och gemenskap i klasserna tillsammans både Frostviksskolan och Jormvattnets skola. Samarbetsdagarna genomförs 1/ termin.

Kön

*”ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön,
”vidare står det att ”skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och
mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts
och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem,
bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och
manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster.
Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga
och sina intressen oberoende av könstillhörighet.”*

Ur Läroplan för grundskolan kap 1.

Insatser

- Vi undviker att använda exempel i klassrummet som förstärker en traditionell syn på flickor och pojkar. Exempel där pojkar antas vara mer tekniskt begåvade och flickor mer lämpade för omhändertagande insatser.
- Vi undviker gruppindelningar utifrån könstillhörighet.
- Vi undviker att tilltala elever utifrån könstillhörighet, t.ex. ”Nu får ni skärpa er tjejer!”
- Vi är uppmärksamma på om vissa elever har större talutrymme än andra. Då undviker man även att det ena eller andra könet får större eller mindre talutrymme.

Sexuell läggning och könsöverskridande identitet

”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering pga sexuell läggning och könsöverskridande identitet.”

Ur Läroplan för grundskolan kap 1.

Insatser

- Att vara normkritisk i samtal och diskussioner om sexuella läggningar. Vi ska inte utgå ifrån att heterosexualitet är normen. Vi ska inte anta att vi kan se personers sexualitet.
- Eleverna ska under läsåret se filmer och få mer kunskap om sexuella läggningar.

Funktionsnedsättning

”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering pga funktionsnedsättning.”

Ur Läroplan för grundskolan kap 1.

Insatser

- Personalen ser till att elever med funktionsnedsättning får den hjälp och det stöd som eleven har rätt till i skolverksamheten. T.ex. inlästa texter, extra tydliga lektionsplaneringar, punktlistor och visuella genomgångar.

Etnisk tillhörighet

”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering pga etnisk tillhörighet. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.”

Ur Läroplan för grundskolan kap 1.

Insatser

- ...

Ansvarig för alla främjande insatser

Rektor

Alla insatser ska vara genomförda

2017-06-22

KARTLÄGGNING

Kartläggningsmetoder

De metoder som vi kommer att använda oss av för att kartlägga vilka risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling som kan uppstå eller finns i verksamheten:

- Samtal med elevråd, enskilda elever, personal och föräldraråd.
- Alla elever i åk 3,6 och 9 genomför en trivselenkät.

Områden som berörs i kartläggningen

Trivsel och trygghet, kränkande behandling, kön, könsöverskridande identitet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning samt sexuell läggning.

Hur elever och personal har involverats i kartläggningen

Eleverna besvarar en trivselenkät under vårterminen. Enkäten redovisas i hela kommunen där alla skolor deltar. Därefter diskuterar personalen tillsammans resultatet av enkäten. Även Elevrådet deltar i analysen. Syftet är att identifiera otrygga platser där kränkande behandling, trakasserier och diskriminering kan uppstå samt välmående hos eleverna.

FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER

Förebyggande åtgärder är baserade på de identifierade risker och konkreta problem som upptäckts vid kartläggningar av situationen på skolan.

Under förra läsåret har skolan identifierat fem förbättringsområden:

- ...
- ...
- ...

(Nedan redovisas varje punkt med en rubrik och dess insatser)

(Rubrik)

Insatser

- ...

Elevhälsoteamet

Vid elevhälsoteamets möten behandlas de elever som utför upprepade kränkningar. Teamet tillsammans med mentorerna beslutar om åtgärder och organisations, - grupp och individnivå.

Uppföljning av alla insatser görs genom

- Trivselenkäten
- Samarbete med elevråd
- Samarbete med föräldraråd
- Samarbete med personal

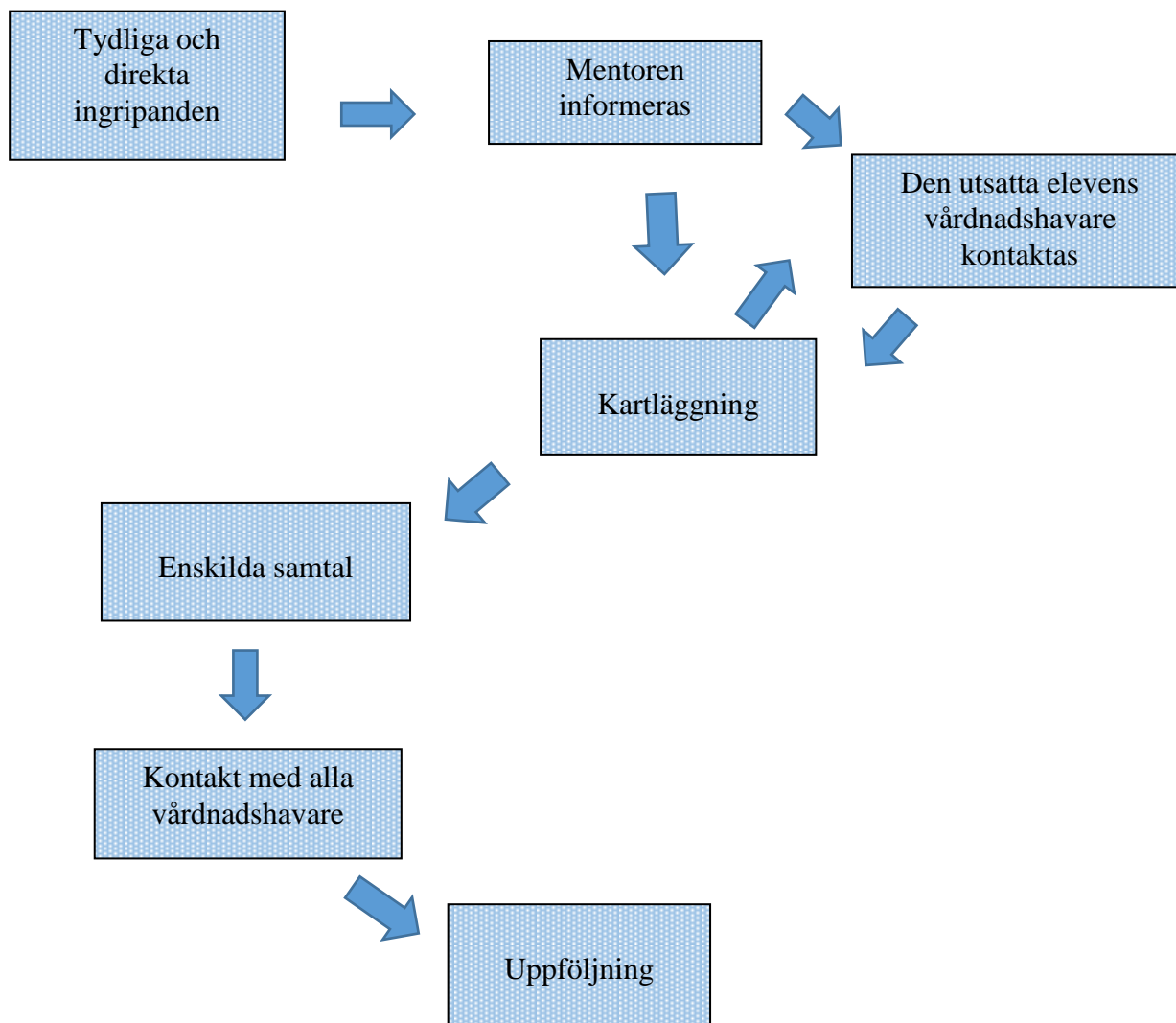
Ansvarig för alla förebyggande åtgärder

Rektor

Alla insatser ska vara genomförda

2017-06-22

RUTINER FÖR AKUTA SITUATIONER

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

1. En anställd som upptäcker pågående kränkningar/trakasserier skall genast ingripa. Då den akuta situationen åtgärdats meddelas elevens/ elevernas mentor.

2. En anställd som får kännedom om att en elev anser sig blivit utsatt för trakasserier/kränkande behandling informerar elevens mentor.

3. När mentor fått kännedom om att trakasserier eller att kränkande behandling skett meddelas detta till den utsatta elevens vårdnadshavare samt rektor.

4. Mentorn påbörjar sedan en kartläggning där man samtalar med den elev som kan ha blivit utsatt för kränkningen. Det är viktigt att förklara att kränkningar inte får förekomma och att skolan nu kommer att åtgärda detta. Under kartläggningen klargörs vad som hänt och om det hänt tidigare. Under kartläggningen är det viktigt att förhålla sig neutral till parterna. Kartläggningen kan få ta några dagar eller upp till en vecka. Det är viktigt att få en tydlig bild av olika händelser som man sedan kan ta upp med den/de som kränker. Kartläggningen ska dokumenteras på en blankett som ligger på kommunens intranät.

- Vilka är inblandade?
- När har det hänt?
- Var har det hänt?
- Vem har sagt och/eller gjort vad?

5. Om det visar sig att trakasserier/kränkningar har skett ska samtal genomföras med eleven/eleverna som utfört detta. Alla samtal med förövarna måste ske enskilt. Man får inte sammanföra förövare och den utsatta. Det ska alltid vara två vuxna vid samtalen, en som leder samtalet och en som antecknar. Den som håller i samtalet förklarar för eleven som utfört kränkningen att kränkningar inte accepteras. Kränkningar får inte förekomma enligt lag. Uppföljning görs en vecka senare. Samtalen ska dokumenteras.

6. Eleverna får vid samtalet i uppdrag att berätta hemma vad som har hänt och beslutats på skolan. Mentorerna har i uppdrag att säkerställa att informationen gått fram korrekt genom ett samtal med respektive elevs vårdnadshavare.

7. Vid särskilt allvarliga trakasserier/kränkningar kontaktas polisen och därmed också Socialtjänsten. Polisen avgör när vårdnadshavarna ska kontaktas.

Rutiner för uppföljning

1. Man har först samtal med den som blivit utsatt för att säkerställa att kränkningarna har upphört.

2. Samtal hålls enskilt med förövaren/förövarna för att se hur överenskommelser fungerat. Därefter kontaktas vårdnadshavarna för att delges information om hur det gått.

3. Om kränkningarna eller trakasserier inte upphört kallas den elev/eleverna som utfört kränkningarna till möte hos rektor där även vårdnadshavarna deltar. Vid Elevhälsoteamets möten behandlas de elever som utför upprepade kränkningar. Teamet tillsammans med mentor beslutar om åtgärder på organisations och, grupp- och individnivå.

Rutiner för dokumentation

Alla samtal med elever, vårdnadshavare samt rektor ska dokumenteras.

- Mottagande av anmälan gällande trakasserier och/eller kränkande behandling” fylls i och lämnas till rektor.
- All dokumentation vid trakasserier och kränkningar lämnas till rektorn när ärendet avslutats.

Ansvarsförhållande

Mentor är ansvarig för att rutinerna följs: kartläggning, åtgärder, uppföljning och dokumentation. Rektor är ytterst ansvarig och ser till att händelser anmäls till huvudmannen.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal

Om en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling av en personal följs nedanstående plan:

1. Händelsen anmäls till mentor eller annan vuxen på skolan som eleven har förtroende för.
2. Mottagaren av anmälan anmäler händelsen till rektor.
3. Vårdnadshavare informeras. Ansvarig för att detta sker är rektor.
4. Rektor informerar sin chef/förvaltning.
5. Rektor ansvarar för att utredning genomförs.

Rektors ansvar

1. Samtal förs med samtliga berörda parter.
2. Samtalen dokumenteras.
3. Rektor ansvarar för att lämpliga åtgärder vidtas.
4. Åtgärder som sätts in bör leda till långsiktiga lösningar. Det bör alltid övervägas om åtgärder också ska vidtas i syfte att förändra strukturer och förhållanden på grupp- och verksamhetsnivå.
5. I fall av allvarliga kränkningar/trakasserier avgör rektor, eventuellt tillsammans med sin chef, om ärendet kräver disciplinära åtgärder eller ska anmälas till annan myndighet.
6. Rektorn informerar den anställda om rätten till fackligt stöd.
7. Åtgärderna dokumenteras.
8. Rektor följer upp ärendet med elev och vårdnadshavare.
9. Rektor träffar regelbundet den personal som kränkt eleven och följer upp ärendet.
10. Utredning och åtgärder utvärderas och dokumenteras.
11. Uppföljningen dokumenteras.

BILAGOR

Ordningsregler på Frostviksskolan

- Det är förbjudet att äta godis och kakor* och dricka under skoltid.
- Det är inte tillåtet att använda telefoner under lektionstid. De ska förvaras i skåpet, men får användas på raster.
- Läraren leder och fördelar lektionsarbetet.
- Rätt tid, plats och rätt material.
- Var mot andra som du vill att andra ska vara mot dig!

*Undantag då det serveras gófika på högstadiet och klass 5-6 i cafeterian under raster.

Ordningsregler på Jormvattnets skola

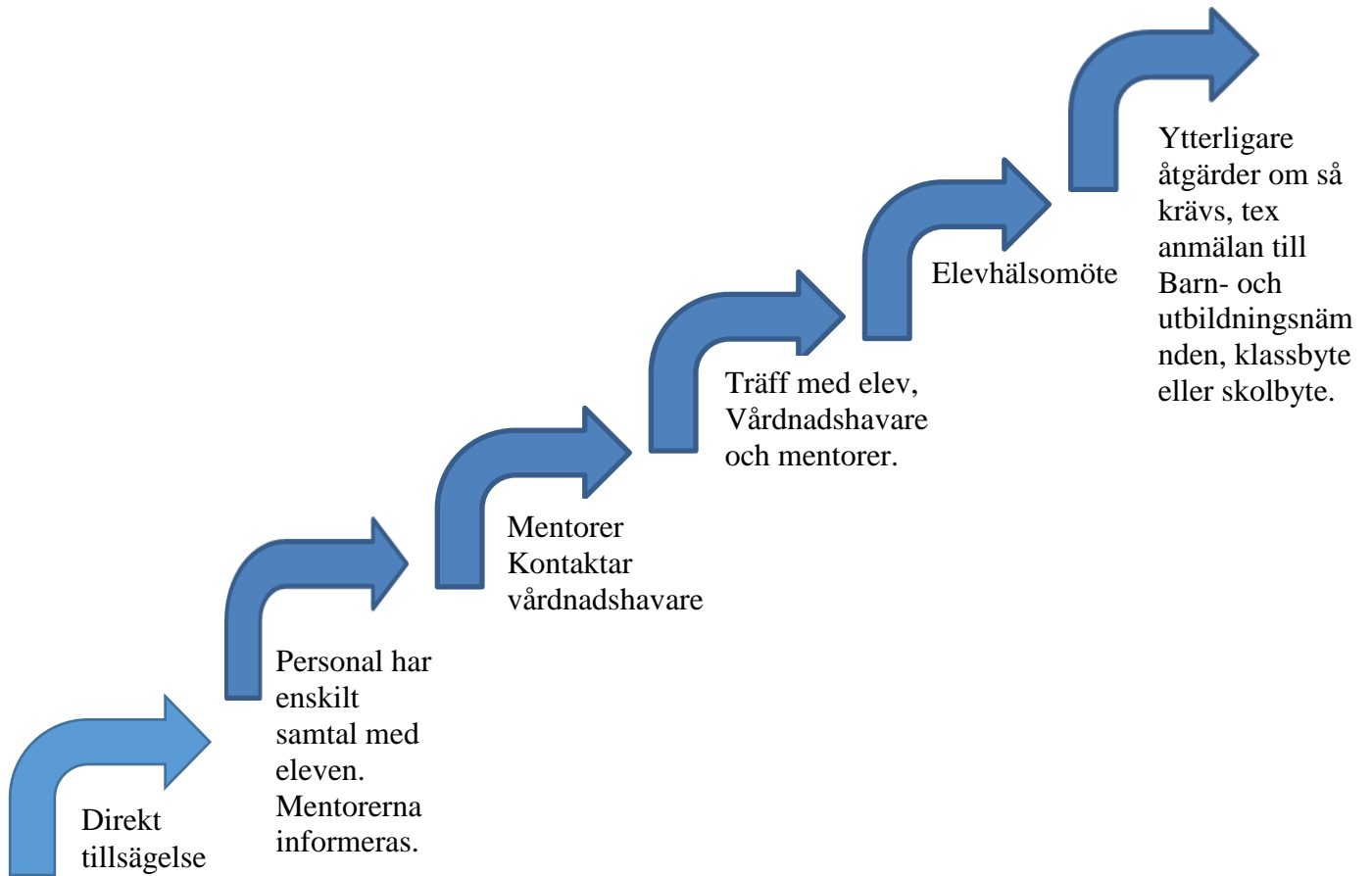
- Lyssna till läraren
- Hålla ordning på sina saker, kläder och skolmaterial.
- Hjälpa varandra
- Hålla sig inom skolans område på rasterna.
- Vara snäll kamrat både i klassrummet och på rasterna.

Den gyllene regeln:

Var mot andra som du vill att andra ska vara mot dig!

Konsekvenstrappan

Om ordningsreglerna inte efterlevs använder vi denna konsekvenstrappa.

LEDARSKAP I KLASSRUMMET

VID FROSTVIKSSKOLAN 2016/2017

Lektionsstruktur

- Tydlig start av lektionen (använd tavlan med en tydlig tavelstruktur)
- Tydligt och uttalat mål med lektionen
- Tydlig struktur på lektionen
- Dagens lunch (exempelvis)
- Tydligt avslut av lektionen (sammanfatta/utvärdera målet, blicka framåt)

Reglering

Skollagen (2010:800)

6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling
Ändamål och tillämpningsområde

1 § Detta kapitel har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. Bestämmelserna tillämpas på utbildning och annan verksamhet enligt denna lag.

Diskriminering

2 § Bestämmelser om förbud m.m. mot diskriminering i samband med verksamhet enligt denna lag finns i diskrimineringslagen (2008:567).

Definitioner

3 § I detta kapitel avses med

– elev: utöver vad som anges i 1 kap. 3 § den som söker annan utbildning än förskola enligt denna lag,

– barn: den som deltar i eller söker plats i förskolan eller annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap.,

– personal: anställda och uppdragstagare i verksamhet enligt denna lag, och

– kränkande behandling: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Tvingande bestämmelser

4 § Avtalsvillkor som inskränker rättigheter eller skyldigheter enligt detta kapitel är utan verkan.

Ansvar för personalen

5 § Huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Aktiva åtgärder och Målinriktat arbete

6 § Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Närmare föreskrifter om detta finns i 7 och 8 §§.

Skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling

7 § Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Plan mot kränkande behandling

8 § Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.

Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Förbud mot kränkande behandling

9 § Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling.

Skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling

10 § En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567). För verksamhet som avses i 25 kap. och för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller första och andra styckena för den personal som huvudmannen utser.

Förbud mot repressalier

11 § Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för repressalier på grund av att barnet eller eleven medverkat i en utredning enligt detta kapitel eller anmält eller påtalat att någon handlat i strid med bestämmelserna i kapitlet.

Skadestånd

12 § Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt 7, 8, 9, 10 eller 11 §§ ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Skadestånd för kränkning i andra fall än vid repressalier lämnas dock inte, om kränkningen är ringa. Om det finns särskilda skäl, kan skadeståndet för kränkning sättas ned eller helt falla bort.

Diskrimineringslagen (2008:567)

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens ändamål

1 § Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Diskriminering

4 § I denna lag avses med diskriminering 1. direkt diskriminering: att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder, 2. indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet, 3. trakasserier: ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder, 4. sexuella trakasserier: ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet, 5. instruktioner att diskriminera: order eller instruktioner att diskriminera någon på ett sätt som avses i 1-4 och som lämnas åt någon som står i lydads- eller beroendeförhållande till den som lämnar ordern eller instruktionen eller som gentemot denna åtagit sig att fullgöra ett uppdrag.

2 kap Förbud mot diskriminering och repressalier

Utbildning

Diskrimineringsförbud

5 § Den som bedriver verksamhet som avses i skollagen (2010:800) eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) får inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda och uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget. Diskrimineringsförbudet gäller även i det fall en utbildningsanordnare genom skäliga åtgärder i fråga om lokalernas tillgänglighet och användbarhet kan se till att en person med funktionshinder, som söker eller har antagits till utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller till utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, kommer i en jämförbar situation med personer utan sådant funktionshinder. Lag (2010:861). 6 § Förbudet i 5 § hindrar inte.

1. åtgärder som är ett led i strävanden att främja jämställdhet mellan kvinnor och män vid tillträde till annan utbildning än sådan som avses i skollagen (2010:800), 2. tillämpning av bestämmelser som tar hänsyn till ålder i fråga om utbildning i förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan eller fritidshemmet, eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen,

Eller 3. särbehandling på grund av ålder, om den har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet. Förbudet hindrar inte heller att en folkhögskola eller ett studieförbund vidtar åtgärder som är ett led i strävanden att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. Lag (2010:861).

Skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier

7 § Om en utbildningsanordnare får kännedom om att ett barn eller en elev, student eller studerande som deltar i eller söker till utbildningsanordnarens verksamhet anser sig i samband med verksamheten ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier, är utbildningsanordnaren skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna trakasserierna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra trakasserier i framtiden.

3 kap Aktiva åtgärder Utbildning

Målinriktat arbete

14 § En utbildningsanordnare som bedriver utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen (2010:800), utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska inom ramen för denna verksamhet bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning. Närmare föreskrifter om utbildningsanordnarens skyldigheter finns i 15 och 16 §§. Lag (2010:861)

Att förebygga och förhindra trakasserier

15 § En utbildningsanordnare som avses i 14 § ska vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att något barn eller någon elev eller student som deltar i eller söker till verksamheten utsätts för trakasserier som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning eller för sexuella trakasserier.

Likabehandlingsplan

16 § En utbildningsanordnare som avses i 14 § ska varje år upprätta en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att dels främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning, dels

förebygga och förhindra trakasserier som avses i 15 §. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som utbildningsanordnaren avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redovisning av hur de planerade åtgärderna enligt första stycket har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

4 kap. Tillsyn

Vite

4 § Den som inte rättar sig efter en begäran enligt 3 § får av Diskrimineringsombudsmannen föreläggas att vid vite fullgöra sin skyldighet. Ett beslut om vitesföreläggande får överklagas hos Nämnden mot diskriminering. Ett vitesföreläggande enligt första stycket ska delges. Lag(2010:1979).

5 § Den som inte fullgör sina skyldigheter i fråga om aktiva åtgärder enligt 3 kap. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15 eller 16 §§ kan vid vite föreläggas att fullgöra dem. Ett sådant föreläggande meddelas av Nämnden mot diskriminering på framställning av Diskrimineringsombudsmannen. Föreläggandet kan riktas även mot staten som arbetsgivare eller som huvudman för utbildningsverksamhet. Om ombudsmannen förklarar sig inte vilja göra en framställning till nämnden om vitesföreläggande, får en central arbetstagarorganisation i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal göra en framställning i fråga om aktiva åtgärder i arbetslivet enligt 3 kap. 4-13 §§. I framställningen ska anges vilka åtgärder som bör åläggas den som framställningen riktas mot, vilka skäl som åberopas till stöd för framställningen och vilken utredning som har gjorts. Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

1 § Denna förordning tillämpas på utbildning och annan verksamhet som avses i skollagen (2010:800).

2 § En likabehandlingsplan enligt 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567) och en plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen (2010:800) ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen kapitel 6 som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning, kränkande bilder eller meddelande på sociala medier. Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling. Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling: Kim blir ofta kontaktad via snapchatt av elever på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De

har också lagt ut bilder av Kim på snapchatt. Bilderna har tagits i duschen efter idrotten. Charlie är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår dem emellan dem slutar med att läraren ger Charlie en örfil. Mikael har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Mikael är ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Mikael orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsande, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelande. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]

Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]

Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånlar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt, etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]

Thomas, som är mörkhyad, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]

Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria betyget A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]

Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen ”huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]

Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom eleverna i särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]

Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar ”Din pappa är jävla CP.” [trakasserier]

Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!” [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb”. [trakasserier]

Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam. James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]

På skolan ordnas en avslutningsbal. Sara och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man, eller i genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”. Denna diskrimineringsgrund ska inte förväxlas med sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

Klas blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]

Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen. Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]

Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]